

Justitieutskottets betänkande

1978/79:25

med anledning av propositionen 1978/79:88 om försöksverksamhet med användning av telefon vid rättegång jämte motion

Propositionen

I propositionen 1978/79:88 har regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagt förslag till lag om försöksverksamhet med användning av telefon vid rättegång.

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisar utskottet till vad som anförs nedan under rubriken Utskottet.

Det vid propositionen fogade lagförslaget är av följande lydelse.

Förslag till

Lag om försöksverksamhet med användning av telefon vid rättegång

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Vid de allmänna domstolar som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, domstolsverket bestämmer får vid handläggning av mål försöksvis användas telefon i enlighet med vad som anges i denna lag. Beslut om sådan försöksverksamhet får avse högst tio tingsrätter och högst två hovrätter.

2 § Vid förhandling enligt 42 kap. 10, 12–14 § eller 20 § andra stycket rättegångsbalken eller 5 § lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden får part helt eller delvis utföra sin talan och höras per telefon, i den mån rätten finner det lämpligt och parterna samtycker till det. Detsamma gäller i fråga om huvudförhandling i brottmål, vari anledning ej förekommer att ådöma annan brottspåföljd än böter.

3 § Förhör med vittne eller sakkunnig får hållas per telefon, i den mån rätten finner det lämpligt samt parterna och den som skall höras samtycker till det. Detsamma gäller förhör i brottmål med målsägande som hörs i anledning av åklagarens talan.

4 § Vid förhandling då telefon används får även annan åtgärd som står i nära samband med parts utförande av talan eller med hörande av part, målsägande, vittne eller sakkunnig vidtas per telefon.

5 § Under försöksverksamheten får kallelse till förhandling eller till förhör per telefon ske i den ordning rätten finner lämpligt. I kallelse till den som skall utföra sin talan eller höras per telefon får ej utsättas påföljd.

6 § I fråga om rätt till ersättning och förskott på sådan ersättning vid medverkan i rättegång per telefon tillämpas vad som är föreskrivet om ersättning och förskott vid inställelse till förhandling.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1979 och gäller till utgången av år 1980.

Motion

I den med anledning av propositionen väckta motionen 1978/79:2189 av Håkan Winberg m. fl. (m) hemställs dels att riksdagen beslutar att lagen om försöksverksamhet med användning av telefon vid rättegång inte skall omfatta förhör med vittne, sakkunnig eller målsägande vid andra förhandlingar än som anges i 2 § lagförslaget, dels att lagen skall träda i kraft den 1 juli 1979.

Utskottet

I propositionen föreslås en lag som gör det möjligt att vid högst tio tingsrätter och två hovrätter anordna försöksverksamhet med användning av telefon vid vissa domstolsförhandlingar. Försöksverksamheten skall när det gäller parts utförande av talan och förhör med part omfatta sammanträde för muntlig förberedelse i tvistemål enligt 42 kap. 10 och 12–14 §§ rättegångsbalken (RB), huvudförhandling i förenklad form i tvistemål enligt 42 kap. 20 § andra stycket RB, sammanträde enligt 5 § lagen om rättegången i tvistemål om mindre värden (småmålslagen) samt huvudförhandling i brottmål, vari anledning ej förekommer att ådöma annan brottspåföljd än böter. Dessutom skall försöksverksamhet kunna förekomma vid förhör med vittne eller sakkunnig och vid förhör i brottmål med målsägande som hörs i anledning av åklagarens talan. Som allmänna förutsättningar för att använda telefon i rättegång skall enligt propositionen gälla att rätten finner detta lämpligt samt att parterna och, vid förhör i bevissyfte, den som skall höras samtycker därtill.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 1979 och gälla till utgången av år 1980.

Utskottet finner det angeläget att man i anslutning till den pågående översynen av rättegångsförfarandet undersöker hur man på olika vägar kan göra förfarandet snabbare och billigare utan att därför rättssäkerheten träds för när. Möjligheterna att utnyttja de senaste årens utveckling på telekommunikationernas område kommer här in i bilden. Med hänsyn bl. a. till att

den föreslagna ordningen skall bygga på frivillig medverkan och förutsätter en lämplighetsprövning i varje särskilt fall finner utskottet att rättssäkerhetsintresset inte bör hindra att en försöksverksamhet kommer till stånd.

I motionen 2189 anförs invändningar mot det föreslagna tillämpningsområdet för försöksverksamheten. Motionärerna anser att detta område bör begränsas på det sätt att försöken inte skall omfatta förhör med vittne, sakkunnig eller målsägande vid andra förhandlingar än dem vid vilka part enligt förslaget kan höras per telefon. Till stöd för sin uppfattning anför motionärerna bl. a. att det vid vittnesförhör ofta är en fördel såväl för domstolen som för parterna att kunna iaktta vittnet. De uttalar också att vittnesförhör per telefon vid domstolens övervägande av bevisningen kan komma att framstå som mindre tillförlitliga än vanliga vittnesförhör inför domstolen.

I motionen yrkas också – under åberopande av att ett relativt omfattande förberedelsearbete, inte minst av teknisk art, synes erforderligt – att tidpunkten för ikraftträdandet flyttas till den 1 juli 1979.

Utskottet vill med anledning av motionen erinra om att lagförslaget som villkor för att telefon skall få användas vid rättegång upptar att rätten funnit detta lämpligt. Vid lämplighetsprövningen kan det som departementschefen framhåller finnas anledning att iaktta försiktighet när det är fråga om vittnesförhör, framför allt när tilltron till ett vittne kan ha avgörande betydelse i målet. Förhör med vittne per telefon bör i linje med departementschefens uttalanden främst bli aktuellt då det saknas anledning ifrågasätta riktigheten av vittnets uppgifter. När det gäller s. k. tilltrosvittnen i hovrätt torde det ej vara lämpligt med telefonförhör.

Under hänvisning till dessa uttalanden finner utskottet motionärernas farhågor när det gäller konsekvenserna av att tillåta förhör med vittnen och sakkunniga per telefon överdrivna. Enligt utskottets mening bör det i enlighet med vad departementschefen anför eftersträvas att det under försöksverksamheten i så många situationer som möjligt bli belyst i vad mån det finns behov av att använda telefon i rättegång. I detta hänseende kan konstateras att motionärernas förslag – i motsats till regeringens – inte medger att exempelvis skyddskonsulent, läkare och övervakare hörs per telefon i brottmål där frihetsberövande påföljd aktualiseras.

Med hänsyn till det anförda godtar utskottet att försöksverksamheten ges den omfattning som föreslagits i propositionen och avstyrker bifall till motionen i motsvarande del.

Utskottet – som noterar att den nya lagens uppgift endast är att utgöra grund för en tidsbegränsad försöksverksamhet vid några få domstolar – finner i övrigt inte anledning till några uttalanden med anledning av bestämmelserna i det framlagda lagförslaget.

Med hänsyn till att det är fråga om en försöksverksamhet som skall förekomma efter lämplighetsprövning i varje särskilt fall finner utskottet inte anledning att förorda någon ändring av tidpunkten för lagens ikraftträdande. Motionärernas önskemål i denna del avstyrks.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motionen 1978/79:2189 antar det i propositionen 1978/79:88 framlagda förslaget till lag om försöksverksamhet med användning av telefon vid rättegång.

Stockholm den 6 mars 1979

På justitieutskottets vägnar

BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Eric Jönsson (s), Bertil Johansson (c), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Gunde Raneskog (c), Håkan Winberg (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Svea Wiklund (c), Gunilla André (c), Ella Johnsson (c), Martin Segerstedt (s), Iris Mårtensson (s) och Bonnie Bernström (fp).

Reservation

av Bertil Lidgard (m) och Håkan Winberg (m), som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ingen erinran mot den föreslagna omfattningen av försöksverksamheten när det gäller parts utförande av talan och förhör med part. När det gäller upptagande av bevisning anser emellertid utskottet att invändningar kan göras mot förslaget i propositionen. Detta innebär att det blir möjligt att ta upp muntlig bevisning vid alla slags brottmål och tvistemål. En sådan lösning tillgodoser enligt utskottets mening inte rimliga rättssäkerhetskrav. Utskottet vill särskilt peka på svårigheterna att identifiera personer som hörs per telefon och på nackdelarna från bevisprövningssynpunkt av att den som hörs inte kan ses. I likhet med motionärerna anser utskottet att området för försöksverksamheten bör begränsas när det gäller upptagande av bevis. En lämplig avgränsning synes vara den som motionärerna förordar, och utskottet föreslår att lagförslaget ändras i överensstämmelse med motionärernas önskemål.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2189 antar det i propositionen 1978/79:88 framlagda förslaget till lag om försöksverksamhet med användning av telefon vid rättegång med den ändring att 3 § erhåller följande såsom *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

3 §

Regeringens förslag

Förhör med vittne eller sakkunnig får hållas per telefon, i den mån rätten finner det lämpligt samt parterna och den som skall höras samtycker till det. Detsamma gäller förhör i brottmål med målsägande som hörs i anledning av åklagarens talan.

Utskottets förslag

Vid förhandling som sägs i 2 § får förhör hållas per telefon med vittne eller sakkunnig, i den mån rätten finner det lämpligt samt parterna och den som skall höras samtycker till det. Detsamma gäller förhör i brottmål med målsägande som hörs i anledning av åklagarens talan.

